

18. YÜZYIL OSMANLI ÜST SINIF KONUTLARINDA MABEYN ODALARI

Mabeyn Rooms In 18th Century Ottoman Upper Class Residences

Dr. Şükriye Pınar ÖZYALVAÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, Konya/TÜRKİYE.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1418-0992>

Dr. Ali Naci ÖZYALVAÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Konya/TÜRKİYE.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5596-0146>

ÖZET

This study aimed to examine the mediating role of psychological counselors' general self-efficacy beliefs and counseling self-efficacy beliefs in the relationship between the therapeutic alliance that is established by them with their clients and their attachment styles. The study, which used the relational screening model, was carried out on 421 school counselors who had been working in the field for at least 1 year and had been conducting at least 1 psychological counseling session a week. Data collection tools included Therapeutic Alliance Scale, Psychological Counselor Questionnaire, Interpersonal Attachment Styles Scale, Psychological Counseling Self-Efficacy Beliefs Scale, and General Self-Efficacy Scale. AMOS was employed to analyze the hypothesis test model, and the relationships between the variables were examined using path analysis. The findings revealed that counseling self-efficacy belief predicted the therapeutic alliance more than the general self-efficacy belief and that it had a stronger mediating role in the relationship between attachment styles and therapeutic alliance than the general self-efficacy belief. The findings were discussed in light of the literature, and various recommendations were made for future research.

Keywords: Therapeutic Alliance, Attachment Styles, General Self-Efficacy Beliefs, Counseling Self-Efficacy Beliefs

ABSTRACT

Bu araştırmanın amacı, psikolojik danışmanların danışanlarıyla kurduğu terapötik ittifak ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide genel öz yeterlik inançları ve psikolojik danışma öz yeterlik inançlarının aracılık rolünü incelenmesidir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırma, en az 1 yıldır alanda çalışan ve haftada en az 1 psikolojik danışma yapan 421 okul psikolojik danışmanı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Terapötik İttifak Ölçeği: Psikolojik Danışman Formu, Kişilerarası Bağlanma Stilleri Ölçeği, Psikolojik Danışma Öz Yeterlik İnançları Ölçeği ve Genel Öz Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Hipotez test modelinin analizi için AMOS kullanılmış ve değişkenler arasındaki ilişkiler yol analizi ile incelenmiştir. Bulgular, psikolojik danışma öz yeterlik inancının, genel öz yeterlik inancına göre terapötik ittifakı daha fazla yordadığını ve bağlanma stilleriyle terapötik ittifak arasındaki ilişkide genel öz yeterlik inancına göre daha güçlü aracılık rolüne sahip olduğunu göstermiştir. Bulgular, alanyazın ışığı altında tartışılmış ve ileride yapılacak araştırmalara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Terapötik ittifak, Bağlanma Stilleri, Genel Öz Yeterlik, Danışma Öz Yeterliği

1. GİRİŞ

Yönetici elitlerin haremini, kalabalık kapı halkını ve gün içinde girip-çıkan resmî görevlileri barındırdığı evleri kendi döneminin geniş ve lüks yaşam alanları olduğunu biliyoruz (Kuban, 2001). Sıradan halkın evleri ile kıyaslandığında dikkati çeken bu konutlar başta saray, konak, yalı gibi isimleri ile diğerlerinden ayrılırken, geniş bir alana yayılan bahçeler içinde konumlandırıldıklarından yerleri de dönemin insanı için malumdur (Eldem, 1954). Bu nedenle belgelerde açık adreslerine rastlanmaması olağandır. Evlerin giriş çıkışlarındaki trafik yoğunluğu, ev sahibinin konumuna bağlı olarak değişkenlik göstermekle birlikte, konutun belirlenen bölümünün bir nevi büro işlevi görmesi ile alakalıdır. Çevresi bahçe duvarları ile çevrili evlerin ana birimleri incelediğimiz tarih aralığında harem, dahiliye ve hariciyedir, selamlık terimi ise yüzyılın sonlarına doğru kullanılacaktır. "Tarh edilmiş" bahçelerde bazen köşkler, kasırlar yapılır, ayrıca "tarşra mabeyn odası" olarak tanımlanan birimler de dikkati çeker. Bu odaların taşra'da, hareme girilecek mahalde veya haremin/hariciyenin orta katında/üst katında konumlandırılmaları işlevleri ile paralel olabilir. Devlet görevlilerinin sarayla olan

bağlantıları, teşrifat usullerine aşinalıkları bu seçkin sınıfın konutlarındaki yaşam tarzını etkileyebileceğinden hareketle öncelikle Topkapı Sarayı'nın mabeyni incelenecek, ardından konutlardaki mabeyn odalarının konumu, mefruşatı ve döşenmeleri ile ilgili veriler aktararak fonksiyonları anlaşılmaya çalışılacaktır.

2. MABEYN TERİMİ VE TOPKAPI SARAYI'NDA MABEYN-İ HUMÂYÛN

Mabeyn kelimesinin sözlük anlamı incelendiğinde kelimenin Osmanlı tebasında hangi anlamları çağrıştırdığı ve zaman içinde nasıl bir değişime uğradığı az çok anlaşılabilir. Mabeyn kelimesinin ilk anlamı “aradaki şey”, “aralık”, “ara” (Sami, 2016; Bahaeddin, 1997) “iki şeyin arası” (Mehmed Salahi Bey, 1313)dır. Kelime yer ile ilişkilendirildiğinde mekânın sahibi ile bağlantılandırılır. Söz konusu mekân sultana ait ise “Mabeyn-i Humâyûn” ismini alır, konaklarda bulunuyor ise “Mabeyn Odası”, “Mabeyn Dairesi” şeklinde anılır. Kamus-i Türki mabeyn odası için şu detayı verir: “Mabeyn odası; Harem ile selamlık arasındaki daire veya oda ki hem harem hem selamlık tarafından kullanılır”. Aynı sözlük Mabeyn-ı Humâyûn için “Saray-ı humayunun vükela ve sair zevatin müracaat ve mukarrebini ikamet ettikleri daire-i mahsusası” (Sami, 2016) ifadesini kullanmıştır. Kamus-i Osmanî’de Mabeyn-i Humâyûn-ı Cenab-ı Mülûkâne için “Saray-ı padişahînin selamlık dairesi” (Mehmed Salahi Bey, 1313) denilmiş, Yeni Türkçe lügatta Mabeyn-i Hümâyûn “Vaktiyle saray-ı humâyûnda mukarrebini bulundukları daire” (Bahaeddin, 1997) şeklinde tanımlanmıştır.

Görüldüğü üzere Mabeyn terimi, sultanın sarayı ile ilişkilendirildiğinde selamlığın yerine kullanılsa da kelimenin mekanda olduğu gibi zaman içinde de farklı anlamlar yüklendiği hemen farkedilir. Zira buradaki selamlık olarak adlandırılan birim Topkapı Sarayı'nda yer alan bir bölüm değildir. Söz konusu alana Topkapı Sarayı'nda Enderun-ı Humâyûn adı veriliyordu. Ebuzziya Tevfik Bey, terimin zamanla değişimini şu şekilde anlatır: “Enderun-ı Humayun, ıstılahat-ı kadimimizde Mabeyn-i Humâyûn manasındaydı. Elyevm Hazine-i Humayun ile Hırka-i Saadetin bulundukları yeni saraya denir” (Ebuzziya Tevfik Bey 1306). Şemseddin Sami ise Enderun için; “Bugün saray-ı atik'in Hazine-i Humâyûn ve Hırka-i Saadet daireleri” (Sami, 2016) ifadesini kullanmıştır. Burada Sultan Sarayı'nda Enderun veya diğer adıyla Mabeyn-i Humayun'un, Hazine-i Humayun ve Hırka-i Saadet dairesi olması dikkat çekicidir. 19.yüzyıla gelindiğinde Mabeyn-i Humayun ismi Dolmabahçe ve Yıldız Saraylarında Selamlık bölümünü ifade etmek için kullanılacaktır.

Topkapı Sarayı, Bizans imparatorlarının hüküm sürdüğü bir saray bölgesi idi. Buraya İstanbul'un fethinden bir müddet sonra Beyazıt'taki saray terkedilerek taşınmış ve yüzyıllar içinde çeşitli eklemeler veya yıkımlarla değişime uğramıştır. Hünkâr sofasının “Mabeyn” ismi ile anılması I.Abdülhamid (1774-1789) döneminde gerçekleşmiştir (Akyıldız, 2003). Paşa konutlarını incelediğimiz zaman aralığı ise bu tarihten öncedir ve bu nedenle Topkapı Sarayı'ndaki Mabeyn-i Humâyûna yukarıdaki ifadeye göre Hazine-i Humayun ve Hırka-i Saadet dairelerinin de içinde bulunduğu alana bakmak gerekiyor.

Enderun-ı Humâyûn, üç avludan oluşan Topkapı Sarayı'nın üçüncü avlusunda yer alır, çeşitli merasimlere ikinci avluda katılan yüksek rütbeli paşalar, özel durumlar dışında, bu alana giremez, burada arz odası, hazine, bir cami ve hamam, sultanın devletini yönetecek kadroyu yetiştiren eğitim birimleri/koğuşlar bulunurdu. Kelime olarak “sarayın iç hayatı” anlamına gelen Enderun Kılıç'a göre saray ve mabeyn karşılığı olarak kullanılan bir tabirdi (Kılıç, 2004). XVII.yüzyılda padişahın günlük hayatını geçirdiği, dinlendiği, eğlendiği, çalıştığı bu bölümün halkını iç oğlanları, oda erkânı ve ak ağalar oluştururdu.

Hiyerarşik bir biçimde düzenlenen koğuşlar sırasıyla büyük ve küçük oda, doğancı koğuşu, seferli koğuşu, kiler koğuşu, hazine odası ve has odaydı. Dil eğitimi verilir, spor talimleri yaptırılan büyük ve küçük odalar en alt kademedeydi. Buradan yükselenler doğancı veya seferli koğuşuna geçer, geçemeyenler sipahi veya silahtar bölüklerine gönderilirdi. Doğancılar odasında doğan gibi av hayvanlarının eğitimi ile meşgul olunur, seferli koğuşunda ise meslek eğitiminin yanı sıra sarayın işleri yapıldı. Burası bir nevi sanat mektebi olunca değerli müzisyenler, hanendeler, kemankeşler, pehlivanlar da buradan yetişir. Kiler koğuşunda yiyecek ve içeceklerin hazırlanması öğretilirdi. Hazine odasında öğrenciler saray hazinesinin korunmasına yardım eder, belirli zamanlarda hazinenin açılıp

kapanmasında hazır bulunur ve içindeki eşyaları sayıp listelerlerdi. Has oda ise en yüksek mertebedeki oda olup burada devletin bürokratları yetiştirilir, bu odadakiler padişahın yakınında bulunurdu. İçoğlanları Hizmet, ibadet, spor, silah eğitimi, yarışma, müzik ve okuma yazma ile meşgul olurlar, sekiz yıllık mecburi Enderun hizmetini dolduranlar ‘çıkma’ denen atama işlemleriyle dış göreve giderler ve bir daha saray hizmetine dönmezlerdi (Kılıç, 2004).

Harem bu bölümün batı bitişiğindeydi, sultanın kadınları ve cariyelerinin bulunduğu bölümün girişi sıkı kontrol altında tutulurdu. II.Mustafa dönemi (1695-1703) saray teşkilatı açısından önemli bir dönüm noktası oldu. O zamana değin telhislerin takdimi ve hatt-ı humayunların teslim alınması Bâbüssaâde ağaları aracılığı ile gerçekleştiriliyordu. Padişah Çorlulu Ali Paşa’yı silahdarlığa getirmek istediğinde, bu görevi söz konusu belgelerin silahdarlar aracılığı ile yapılması şartı ile kabul etti. Dârüssaâde ağası dışında kalan Bâbüssaâde ve Enderun hademesi de silahdarın nezaretine verildi. Padişahın özel hizmetiyle ilgili olan Has Oda görevlileri, padişahın idareye olan ilişkilerini de düzenleyen bir konum kazanmaya, Has Oda’da bir saray kitabeti oluşmaya başladı (Akyıldız, 2003).

Padişahın özel hayatının geçtiği bu alanda hazine’nin bulunması da dikkate değerdir. Hazine-i Humayun, İç Hazine veya Hazine-i Amire-i Enderunî isimleri ile anılan bu birim üçüncü avlunun sağ uç köşesindeydi. Üç odalı ve hayat şeklinde kemerli bir balkonu vardı. Dördüncü odayı bitişikteki kubbeli hamam camekânı oluşturuyordu (camekân olan, kubbeli dördüncü oda, 1718-1719 yılında Seferli Koşu’nun genişletilmesi sırasında yıktırılan hamamın bugüne ulaşmış yegane bölümüdür) ve ikisi mimari bir bütünlük arz ediyordu. Avlunun karşı köşesinde ise çok kubbeli Has Oda yer alıyordu (Necipoğlu, 2006). Hazine 18.yüzyılın ortalarında yaklaşık 110 görevli tarafından idare edilirdi. Bunların başında hazinedarbaşı ve yardımcısı hazinedar kethüdası vardı. 1772’de görevli sayısı 157’ye çıkmıştı. Hazineden para almak gerektiğinde Sultan’ın izni alınır ve görevlilerin huzurunda hazine açılır, işlem hemen kaydedilerek daha sonra esas deftere geçirilirdi. Hazinede çalışan görevliler sıkı denetime tabi tutulurlar ve üzerleri arandıktan sonra çıkabilirlerdi (Orhonlu, 1988).

Necipoğlu hazinenin bayram gibi özel günlerde nasıl sergilendiğini XVII. yüzyıl seyyahı Tavernier’den şu şekilde aktarır: Olağanüstü değerdeki bütün eşyaları dört odada birden sergilemek için, sandıklardan çıkardıkları bayram törenlerinde oğlanların en yorucu işi duvar ve tavanlar zengin goblenler, değerli taşlarla kaplı altın ve gümüş işlemeli halılarla süslemektir. Bunlara Osmanlı imparatorlarının hazinelerine bıraktıkları kılıçları takıştırır, ayrıca üzerlerine değerli taşlar, mücevherler ve Grand Signor’ların zafer alaylarında kullandıkları sayısız elmas, yakut, zümrüt, inci ve firuzeleriyle bezeli koşum takımları dizerlerdi. Majesteleri namazdan sonra bu dört odadan ilkinizi ziyaret ederek kendisine bu zenginliği bahşettiği için Tanrı’ya şükrederdi (Necipoğlu, 2006).

Hazine’nin sergilenmesi şüphesiz padişahın gücünü yansıtan, yerli ve yabancılar üzerinde tesir bırakan bir etki aracıydı. İç hazinenin mabeyn bölümünde yer alması ve özel günlerde sergilenmesi devlet ricalini etkilemenin yanı sıra onlara örnek de teşkil ediyor olmalıydı. Konutlarında saray tarafından hediye edilen veya çeşitli yollarla temin edilen değerli, nadir nesneleri sakladıkları ve teşhir ettikleri bölümler oluşturur bu odalara hazine odası adını verirlerdi. Ancak incelediğimiz konutların tamamında hazine odası bulunmaz, bu noktada birbiriyle alakasız değerli eşyaların biraraya toplandığı mekanlar olarak mabeyn odaları karşımıza çıkar. Söz konusu odalara neden hazine odası denmediği ve mabeyn odası ismiyle anıldığı sorusu burada önem kazanmaktadır.

3. MABEYN ODALARININ KONUMU VE MEFRUŞATI

Katipler, müsadere edilecek konutlarda, eşyaların yerinden oynatılmadan bulundukları mekânlarda tahrir edilmesine azami dikkat ederdi. Nesneler içinde bulundukları oda isminin altına yazılır, böylece sırası ile evin tüm mekan bileşenleri sırası ile gezilir, kayıtlar tamamlanırdı. Varsa odanın ayırıcı ismi zikredilir, konumu diğer mekanlara nispetle “ittisalinde”, “mukabilinde”, “girecek mahalde” veya “avluya/havuza bakar” şeklinde tarif edilirdi. Eğer eşyalar başka birine ait ise ya belirtilir ya da deftere girmezdi. Bu durumda kayda geçmeyen odaların bulunabileceği de unutulmamalıdır. Ayrıca her ne kadar odaların konumlarını okuyor olsak da bu tanımlar bir konutun planını verecek detayda değildir ve mabeyn odalarının konumlandırılması hususunda ancak ‘yaklaşık’ bir tanımla ifade eder. Örneğin “hareme girilecek mahalde mabeyn odası” denildiğinde odanın bir geçiş mekanında

konumlandırılması planimetrik bir anlatıma işaret ediyor gibi gözükse geçiş alanının hangi tarafında olduğunu bilmeyişimiz ifadelerimizi netleştirmez. Yine de defterler mabeyn odalarının hangi katta, hangi geçiş noktasında, hangi önemli diğer odalar arasında konumlandırıldığı veya taşrada bulunup bulunmadığı hakkında önemli bilgiler vermekte, eşyalarla birlikte değerlendirildiğinde odanın nasıl bir işleve sahip olduğuna dair çıkarım yapmaya olanak sağlamaktadır.

D'ohhson'ın *"Osmanlılar birini karşılamaya gitmez, yolcu ederken de onu geçirmezler. Bu kaidelere ancak devlet büyükleri uyar. O seviyeye gelince de görgü kaideleri çok büyük rol oynar. İleri gelen bir kimse, mevkiine göre, daima merdivenin altında veya üstünde karşılanır..."* ifadesi (D'ohhson, t.y.) mabeyn odalarının varlığını açıklar niteliktedir. Kelime anlamının 'ara, arada' olduğunu hatırlayacak olursak bu mekanların devlet ricalinin konutlarında geçiş mekanını temsil etmeleri daha iyi anlaşılır. Ziyaretçinin statüsü aşağıda ise doğrudan divanhane veya ev sahibinin uygun gördüğü odaya alınmaz bir müddet mabeyn odasında bekletilirdi.

İnceleme alanına dahil ettiğimiz, çeşitli görevleri uhdesinde bulunduran on dokuz devlet ricali arasında sadrazam, sadaret kethüdası, hazine, tersane emini, kaptan-ı derya, kethüda-i bevvin, kapıcıbaşı, baruthane nâzırı yer almaktadır. Bu yönetici elitin muhalefat defterleri 1730 - 1771 tarih aralığını kapsamaktadır. Söz konusu defterler, sahiplerinin statülerine göre değil, vefat veya azil sırasına göre ele alınmış, tablo 1'de görüleceği üzere yalılar ve haneler ayrı tarih sırasına dahil edilmiştir. Muhalefat tarihine göre inceleyeceğimiz ilk isim Kaptan-ı Derya Mustafa Paşa'dır.

3. 1. Kaptan-ı Derya Mustafa Paşa'nın Anadolu Hisarı'ndaki Yalısı

Kaptan-ı Derya olan Mustafa Paşa'nın muhalefat tarihi 1730'dur (D.BŞM.MHF, nr.12424). Bu tarih III.Ahmed'in (1703-1730) saltanatını sona erdiren Patrona Halil İsyanı ile doğrudan ilişkilidir. İsyan sırasında, devletin askerî ve malî sahada kötü gidişatından sorumlu tutulan devlet görevlileri katledilmiş, sadabat ile birlikte lüks bir hayat tarzının hüküm sürdüğü evleri saldırılardan nasibini almıştır.

Mustafa Paşa, sultanın mührünü elinde bulunduran sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa'nın damadı idi, aşağıda ismi geçecek olan Sadaret Kethüdası Mehmed Paşa da bacanağı. Patrona isyanında canları alındı, ardından eşyaları..

Mustafa Paşa'nın Anadoluhisarı'ndaki yalısı 1730 yılında müsadereye tabi tutulduğu sırada, çiçekli bahçesi bozulmuştu. Katipler hariciyede 14 ve haremde 19 mekanın adını kaydettiler. En az 33 mekana sahip olduğu görülen yalının mabeyn odaları ise her iki bölümde birer adetti.

2 katlı hariciye bölümünde mabeyn odasının ismi ikinci katta denize bakan "kebir oda" ve "camlı kasır" dan sonra zikredildiğine bakılırsa bu odalara yakın konumlandırıldığı anlaşılır. Mabeyn odasından sonra birkaç sofa ard arda gelir ve ardından bahçeye geçilir. Bu durumda mabeyn odasının giriş katında bulunma ihtimali de vardır. Yine de kebir oda ve camlı kasıra giderken yer alan mabeyn odasının ziyaretçiyi karşılama/bekletme alanı olduğu söylenebilir. Bu odanın mefruşatına bakacak olursak;

Gün ışığının girebileceği kadar penceresi bulunduğu, aydınlık ferah bir mekan olduğu 7 adet pencere perdesininden anlaşılıyor. Ancak mekandaki mobilyalar odanın çok da geniş olmadığı düşüncesini uyandırır. Burada iki mak'ad bulunur. Bir nevi sedir olan mak'adlardan biri Leh basması ve yeşil nakışları olan yemeni bir kumaşa sahiptir, diğeri ise bir köşe mak'adıdır ve ikisi L biçiminde bir oturma grubunu oluşturur. Odada bir köşe minderi ve 22 yastık (11 adet cedid beyaz zemin kırmızı çiçekli merre(?) astarlı murassa' yastık, 4 adet Cedid kırmızı astarlı çiçekli Boğdankârı koltuk yastığı, 2 adet beyaz çiçekli kutni koltuk yastığı, 5 adet mûmi yüz yastığı) vardır. Kapıdaki perde ise alışlageldiği üzere aba kumaşından, içerideki ısının dışarı çıkmasını engelleyecek tarzda yapılmıştı. Mekanın asıl ilgi çeken nesneleri ahşap mobilyalar ve süs eşyalarıydı. Ayaklı sedefkârı bir çekmece, evlerde çokça rastlanmayan, dönem için oldukça lüks olarak addedilen büyük boy ayna, duvardaki içeriği belirtilmemiş bir levha dikkati çeken unsurlar arasındaydı. Belki süs belki de bekleyen misafirlere ikramda kullanılan iki kaseden biri beyaz mermer kapaklı diğeri elmas traşlı büyük bir kase idi. 4 adet billur tabak da odanın diğer lüks elemanları arasındaydı. Ancak asıl dikkati çeken içinde bir miktar soğan bulunan mühürlü 2 adet tahta kafesin bu odaya konmuş olmasıdır. Mühürlenecek kadar değerli

olan bu soğanlar döneme de adını vermiş olan ‘lale soğanı’ olmalıdır. Görüldüğü üzere hariciye bölümünün mabeyn odası, az sayıda kişinin Kaptan-ı Derya’yı görmek üzere geldiğinde bir nevi bekleme odası niteliği taşıyor ve buradan kebir oda ya da camlı kasırda bulunan Paşa’nın yanına alınıyor olmalıydı. Sade ve şık döşenmiş bu odanın bir nevi hazine odası olduğunu düşünmek ise mümkün değil.

Yalının iki katlı haremdeki mabeyn odasının da ikinci katta olduğunu biliyoruz. Dağ manzaralı bu odanın karşısında bir oda ile aynı katta bir kasır bulunmaktadır. Kasırın dağ tarafına bakması mabeyn odasının da manzarası güzel odalardan birine yerleştirildiği fikrini verir. Mobilyalar haremdeki mabeyn odasından daha büyük olduğunu gösterir. U dönen oturma grubunda 5 mak’ad (sarı saçaklı yemeni basma) ve 2 köşe mak’adı (kenarı mütella mavi ortası kırmızı) ve 3 beyaz minder kullanılmıştı. Çeşitli kumaş ve renklerde 37 yastık (10’u mavi zemin taraklı mütella mor yastık, 12’si sarı zemin kırmızı çiçekli çatma yastık, 10’u sarı zemin kırmızı çiçekli Bilecik yastığı ve 5’i sade kırmızı taraklı Bursa yastığı) odanın mefruşatını oluşturuyordu. Kalabalık grupların ev sahibesini ziyarete geldiklerinde beklerken mabeyn odasında ağırlanmaları kolay olmalıydı, mefruşatın dışında odayı süsleyen objelerin varlığını ise burada görmeyiz. Haremdeki mabeyn odası da bir karşılama/bekleme alanı olarak görülür.

3.2 Damat İbrahim Paşa’nın Çırağan Yalısı

1730 yılında müsaderesi başlayan (1735’te tamamlanacaktır) bir diğer isim Damat İbrahim Paşa’dır (D.BŞM.MHF, nr.12425). Yukarıda zikredildiği üzere Patrona Halil isyanında hayatını kaybeden bu devlet adamının müsaderesinin beş yıl gibi uzun bir zaman dilimini alması, mal varlığının dökümü hakkında önemli bir ipucu verir.

Beşiktaş’ta geniş bir bahçede konumlanan Çırağan Yalısı’nda katiplerin kayıt altına aldıkları 79 mekan bileşeninden haberdarız. Bunun 29’u hariciye bölümü adı altında zikredilmiştir. Yalının dört mabeyn odası olup, biri hariciyede, biri taşrada, ikisi haremdedir.

Hariciye bölümü 3 katlı bir binaydı. Orta katında bir tekke bulunuyor, diğer odalar bu tekkenin altında ya da üstünde yer alıyordu. Hariciye bölümündeki mabeyn odası üst kattaydı. Bu katta sırasıyla dehliz yolunda bir sofa ve deniz manzarası olan iki sofalı bir divanhane, kebir bir oda, divanhane’nin deniz bakan sofasına bitişik kebir ayineli köşk, abdesthane, abdesthane yakınında küçük bir oda, mabeyn odası ve kahve odası vardı. Divanhane, köşk, kasır gibi önemli mekan bileşenlerine yakın bu odanın yalnız ‘sade kırmızı çukadan kapı perdesi’nin ismi verilir ve mefruşatından bahsedilmez. Mabeyn odasının ardından gelen kahve odasının da yine kapı perdesinden bahsedilmesi bu iki oda eşyasının farklı bir sebeple kayıt dışı kaldıklarını, mabeyn odasının, divanhane’ye gireceklerin bir önceki durağı olduğunu gösterir.

Müsadere sırasında konut bileşenlerinin belirli bir sırayı takip ederek ilerlendiği düşünülürse yukarıda sözü edilen hariciyenin 3. katındaki mabeyn odasından sonra zikredilen kahve odasının ardından “Deryaya Nazır Taşra Mabeyn Odası”nın ismi geçer. Bu oda Hariciye ile Harem arasında bahçede konumlanmıştır.

Ocağı bulunan Taşra mabeyn odasının, değerli kumaşlardan yapılmış ve odayı U dönen 4 mak’ad ve 2 köşe mak’adı bulunuyordu. Oturma elemanlarının üzerine 23 yastık (2’si köşe 4’ü koltuk yastığı) konulmuştu. 4 minder de diğer oturma elemanları arasındaydı. Odanın iyi ışık aldığı 9 adet pencere perdesi ile 6 adet cam perdesinden anlayabiliyoruz. 3 kapı perdesi odaya üç kapıdan girildiğini düşündürür. Kumaşlara gelince mak’adlar Cezayir şeritli kırmızı çukadan, köşe mak’adları yeşil saçaklı suzeni kumaştandı. 13 yastık zemini beyaz sarı telli al saçaklı merre? astarlı, koltuk yastıklarının ikisi kırmızı acem dibası diğer ikisi yeşil telli hatai idi. Minderler beyaz renkli ve bene memlu (iple doldurulmuş), pencere perdeleri Lehkâri, cam perdeleri beyaz, kapı perdeleri al çukadan yapılmıştı. Buradaki büyük ayna odanın daha da geniş görünmesine yardımcı oluyordu. 4 puşidenin (örtü) biri beyaz minder puşidesiydi, diğeri ise adı geçen ayna için sandal kumaşından yapılmıştı. Ayrıca ocak önünde 1 sırmalı Selanik nihalisi ve yere serili 1 acem keçesi vardı. Bu odanın da hazine odasına benzemediğini söylemekle birlikte genişliği, mobilyaların kumaşları ve nadir kullanılan büyük boy aynanın varlığı sahibinin statüsü hakkında çok şey anlatmakta, ziyaretçileri etkilemekteydi.

Üç katlı harem bölümünde yer alan mabeyn odalarının ikisi de birinci katta yer alıyordu. Haremde adı geçen ilk oda içindeki ayna/aynalardan adını alan “ayinedar tabir olunur dört tahtlı ve iki sofalı” mahaldır. Ardından hamam camekanı, soğukluk ve havluya nazır mabeyn odası gelir. Burası girişe yakın ve aynalı geniş odaya geçeceklerin bekletildiği mekân olmalıdır. İkinci mabeyn odası yine birinci kattadır. Bu defa haremde ilk katında bahsedilen son oda olur. Burası kebir hamam camekânından sonra bahçeye nazır bir mabeyn odasıdır.

Haremde bahsedilen “havluya nazır mabeyn odası”nın mefruşatına baktığımızda 4 mak’ad, onüçü normal, ikisi köşe, altısı koltuk, dördü yüz yastığı olan toplam 26 yastık, 4 şilte, 4 minder, 3 keçe, dokuzu cam, dokuzu pencere, ikisi kapı perdesi olan toplam 21 adet perde, 1 adet nihali, 1 adet endam aynası ve 7 adet puşide vardır. Mefruşatın özelliklerine gelince; mak’adlar kenarı beyaz çiçekli diba ortası sarı atlas şeritli ve saçaklıydı. Yastıklar frenk pesend beyaz zemin al kadife merre(?) astarlıydı, köşe yastıkları beyaz zemin al kutni, koltuk yastıkları beyaz telli ağır hataiden yapılmıştı. Yüz yastıkları mûmi, şilteler beyaz renkli, minderler de beyaz ve bene (ip) ile doldurulmuştu. Keçeler acem yan keçesi, pencere perdeleri yemeni, (cam perdesinin kumaşı belirtilmemiş), kapı perdeleri şeritli al şükufeden yapılmıştı. Odadaki nihali Selanik sırma işlemeliydi, puşidelerin dördü kırmızı minder örtüsü, ikisi endam aynasının örtüsü olarak kullanılıyordu. Ayrıca burada ‘oda-i mezkure mefruşatından hariç mevcut bulunan’ 9 zemini beyaz kırmızı çiçekli mor astarlı kehma cedid yastıklar da vardı. Odadaki rahatlığı sağlayan bol sayıdaki minder ve yastık, bol perde şimdiye kadar gördüğümüz mabeyn odalarından daha geniş bir alan olduğu hissini vermektedir.

Birinci katın sonunda ve bahçeye nazır olduğu söylenen haremde ikinci mabeyn odası kebir hamam camekanından sonra yer almaktadır. Bu odanın 3 yeşil saçaklı kırmızı çuka mak’adı, 8 kırmızı astarlı müsta’mel seraser yastığı, 3 büyük beyaz yün minder, 8 yemeni pencere perdesi, 8 adet beyaz bez cam perdesi, 1 adet kırmızı çuka kapı perdesi vardır. Girişteki mabeyn odasına nispeten küçük ve mefruşatı daha sade ve gösterişsizdir.

3.3. Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa’nın Gülşenabâd Yalısı

Gülşenabad yalısı Çırağan Yalısından bağımsız bir yapı olmayıp “Çırağan Yalısının menzili” olarak tanımlanıyordu (D.BŞM.MHF, nr. 12425). Çırağan yalısının hemen yanında ayrı bir bahçede 9 mekân bileşeni bulunan küçük bir yapıydı. Bu konutun bahçesinde havuza nazır bir taşra mabeyn odası ile deryaya nazır iç mabeyn odası vardı. Bahçede ayrıca bir mahzen bulunması da ilgi çekicidir.

Taşra Mabeyn Odası’nda döşemelerin yanı sıra odaya büyük bir endam aynası, 1 kıt’a levha ve 1 Hilye-i Şerif yerleştirilmiştir. Mobilyaların mefruşatına baktığımızda 3 adet büyük mak’ad kırmızı astarlı leylakî çuka yeşil saçaklıdır. 2 köşe mak’adı ve 11 pencere perdesi de yemeniden yapılmıştır. 12 adet Bilecik yastığı ağır mütella sarı zemin kırmızı merre(?) astarlı ve kırmızı çiçeklidir. 10 adet koltuk yastığının 6’sı kırmızı ve gülgülü telli hatai, 2’si sade gülgülü, 2’si yeşil telli hataidendir. 4 puşide bezden, 11 yüz yastığı mûmi, 1 köşe yastığı mütella kadifeden yapılmıştır. 4 kırmızı şilte ipe (bene), 5 adet beyaz minder yünle doldurulmuştur.

Deniz manzaralı iç mabeyn odasında da bir Hilye-i Şerif bulunmaktadır. Oturma elemanı olarak gördüğümüz mak’adlar burada yer almaz. Mefruşatını 10 kırmızı astarlı sarı zemin kırmızı çiçekli Bilecik yastığı, 5 yün dolu büyük beyaz minder ve beyaz perdeler oluşturur. Menzil olarak isimlendirilen yalının mabeyn odaları geçiş mekanlarında bulunmaktadır.

3.4. Sadaret Kethüdası Mehmed Paşa’nın Ortaköy’de Yalısı

Nevşehirli İbrahim Paşa’nın diğer damadı ve sadaret kethüdası olan Mehmed Paşa’nın üç yalısı vardır (D.BŞM.MHF, nr. 12424). Bunlar da Patrona Halil’in çıkardığı isyandan etkilenmiştir. Yalılardan biri Ortaköy’de olup 32 mekan bileşenine sahiptir. Mabeyn odası ise konutun merdiven başındaki hâdım odasından sonra “hareme girilecek mahalde” konumlandırılmıştır. Ayrıca harem kapısı dışında da bir mahzen bulunduğu kaydı dikkati çeker.

Hareme girilen mahalde konumlandırılan ve ocağı bulunan bu odanın mefruşatı ve mobilyaları arasında 2 büyük çitari saçaklı Mardinkâri ağır telli mak’ad, 15 çitari astarlı Mardinkâri yastık, Lehkâri mütella koltuk yastığı, ipe doldurulmuş 1 beyaz şilte, yine ipe dolu 3 yastık kılıfı, 3 yüz yastığı kılıfı,

2 büyük mûmi yüz yastığı, 5 büyük beyaz minder, 6 yemeniden kırmızı pencere perdesi ile 1 aba kapı perdesi vardır. Mabeyn odalarında sık rastlamadığımız kitapları bu odada görebiliyoruz. Paşanın 15 cilt kitabının yanı sıra, kırık (şikest) 1 dürbün ve büyük bir ayna ve bu aynanın üzerinde 1 örtü, avihte (asılı) 1 kandil, 1 çuka ocak yaşmağı odanın eşyaları arasındadır.

3.5. Sadaret Kethüdası Mehmed Paşa'nın Rumelihisarı'nda Yalısı

Mehmed Paşa'nın Rumelihisarı'ndaki yalısının (D.BŞM.MHF, nr. 12424) 19 mekan bileşeni bulunduğunu biliyoruz. Hariciye ve Harem bölümleri bulunan bu yalının mabeyn odası harem ikinci katındadır. Bu katta ayrıca divanhane sofası ile kebir bir oda yer alıyordu. Mabeyn odasında bulunan mefruşatın ne olduğu yazılmamışsa da burada biri büyük ikisi küçük 3 ayna ile 1 Hilve-i Şerif vardı.

3.6. Sadaret Kethüdası Mehmed Paşa'nın Anadoluhisarı'nda Yalısı

Geniş konut komplekslerinden biri olan Mehmet Paşa'nın Anadoluhisarı'ndaki yalısında (D.BŞM.MHF, nr. 12424) kayıtlara yansıyan 26 mekan bileşeni vardı ve bunların üçü mabeyn odası olarak tanımlanmıştı. Yalının hariciye bölümünden bahsedilmez, belgede yalnız harem bölümü ve taşra bahçesindeki odaların isimleri vardır, mabeyn odaları ise bahçede konumlandırılmıştır.

İlk ismi geçen mabeyn odası bahçede ve tahtanidedir. Bunun bitişiğinde iki oda daha sıralanır ve yine bir mabeyn odasından bahsedilir. İkinci mabeyn odasından harem bahçesine geçilir ve buradaki mekanların isimleri verilir. Ardından Taşra bahçesine geçilir ve çukadar ve bekçi odasının ardından taşra-i fevkanide bulunan üçüncü mabeyn odası zikredilir. Bu tanımlama bize yalının deniz kenarında yükselen bir topografyaya kurulduğu izlenimini verir. Çünkü mabeyn odaları bahçede konumlandırılmış ve ilki tahtanide yani yükselen kotun altında üçüncüsü ise fevkanide yani kotun üstünde bulunuyor olabilir.

Tahtanideki ilk mabeyn odasının döşemesi sade bir özellik gösterir. 1 beyaz zemin kırmızı saçaklı basma şayak mak'ad, 4 adet büyük beyaz minder ve 12 sade taraklı kırmızı Bursa yastığı vardır.

İki odanın ardından bu odalara bitişik olarak yapılan ikinci mabeyn odasının mefruşatı ise daha tafsilatlıdır. Burası 4 alaca saçaklı münakkaş mor Kıbriskâri cedit mak'ad, 5 beyaz yün memlu büyük minder, 4 yün minder, 13 mütella cedit sarı zemin yeşil ve kırmızı çiçekli telli Mardini yastık, 2 beyaz kutnu münakkaş koltuk yastığı ile döşelidir. 7 yemeni pencere perdesinden, mekanın aydınlık olduğunu tahmin edebiliriz. Ocak bulunan odada 1 de sade kırmızı çuka ocak yaşmağı yer alır.

Üçüncü mabeyn odasının da sade döşendiği anlaşıyor. Mak'ad bulunmayan odada 19 yastık sarı zemin yeşil çiçekli Bilecik yastığı, 3 yeşil saçaklı beyaz zemin kırmızı münakkaş şayak, 5 büyük beyaz minder vardır. Pencere 7 yemeni pencere perdesi ile kapı abadan yapılmış bir kapı perdesi ile örtülmüştür.

3.7. Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa'nın Tersane'de Yalısı

Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa'nın muhalledatı 1740/1741 tarihlidir (D.BŞM.MHF, nr. 12527). Paşa'nın vefatının ardından müsadereye başlanan Tersane'deki yalısında daha önce kullanılmayan iki terimle karşılaşırız. Bunlar “Enderun Mabeyni” ve “Mabeyn Hazine Odası”dır. Katipler ilk önce hariciye bölümünde bulunan Enderun Mabeyn Odası'na girerek işleme başlamışlardır. Mabeyn Hazine Odası ise harem bölümünde bulunuyordu ve buradan hariciyedeki köşke geçmek mümkün olduğundan ikinci mabeyn odasının harem ile hariciye arasında konumlandırıldığı anlaşılar.

Enderun Mabeyni'nde bulunan eşyalara göz attığımızda 4 çuka mak'ad, 15 mütella yastık, 3 sade hatalı köşe yastığı, 4 koltuk yastığı, 6 minder, 1 orta keçesi, 3 çuka kapı perdesi, 6 yemeni pencere perdesi odanın mefruşatını oluşturur. Ayrıca ocağı bulunan odada 1 takım ocak demiri, 1 çuka yaşmak (muhtemelen ocak yaşmağıdır), 1 müsta'mel sakızkâri seccade ve 1 iskemle yer almaktadır. İskemle sıklıkla kullanılmayan eşyalardan olması hasebiyle dikkati çeker ve burası bir geçiş mekanı özelliği taşır.

Mabeyn Hazine Odası adından ve içindeki eşyalardan anlaşılabileceği üzere hazine odası olarak kullanılmıştır. Haremdeki bu odadan hariciyeki köşke geçmek mümkün olduğundan ‘mabeyn hazine odası’ olarak adlandırılmış, geçiş noktasında ziyaretçileri etkilemiş olmalıydı. Eşyaları arasında diğer

odalarda olduğu gibi döşemelere rastlanmaz, buradaki eşyalar 3 sandık içine yerleştirilmiştir. Oturma elemanları arasında bulunan mak'adlar ve yastıklar da sandık içine konulmuştur.

İlk sandıkta at takımları, silahlar ve kumaşlar vardır. Bunlar 6 adet yaldızlı kemer raht, 4 gümüş gaddare, 5 sim rişme (zincir), 3 simli köhne Cezayir Baltası, biri altın biri sim 2 adet balta, 1 altın kılıç, 2 çift piştov, 1 keman, 4 top çit lehkâri, 1 top çiçekli kutni, 6 adet frenkpesend kutni yastık, 1 adet müsta'mel sakızî seccade, 3 parça saye çuka, 3 parça fıraş? (yatak) çukası, 1 cedid şam kesmesidir.

İkinci sandıkta üçü müsta'mel üçü cedid 6 adet sakızkâri mak'ad, 10 adet cedid sakızkâri yastık, 1 adet kutnu üzerine işleme müsta'mel seccade vardır.

Üçüncü sandıkta mefruşatlar, atlar için yapılmış değerli kesmeler, eğerler, mutfak eşyalara rastlanır. Mefrûşata dair 2 köhne diba mak'ad, 3 köhne yün mak'ad, 7 çift mütella kutnu yastık, 4 top çitari merre?, 3 köhne kilim, 2 minder, 1 yün çekdiri (bir kayık çeşidi) mak'adı vardır. At takımlarını 1 incili tirkeş, 1 müsta'mel sakızî klabdan, 2 simli (gümüş) eğer, 2 müsta'mel diba kesme, 1 sade yaldızlı çuka kesme, 1 adet üç dallı badzehr çuka kesme, 1 cedid şam kesmesi, 1 müsta'mel sırma işleme beyaz kesme, 1 kırmızı sagir dallı işleme çuka kesmeye oluşturur. Mutfak eşyalarına dair 1 şeker kutusu, 4 fağfur kase, 4 küçük fağfur tabak, 4 büyük tabak, 11 bakır yaldızlı kapağı ile beraber kuşhane sahan ve 12 kese üç aded sagir ... altın yer alır.

3.8. Sadrazam Ali Paşa'nın Fındıklı'da Yalısı

1755 tarihli muhallefât defteri bulunan Sadrazam Ali Paşa'nın yalısı 28 mekan bileşenine sahipti (D.BŞM.MHF, nr. 12629). Harem ile hariciye bölümleri bulunan yalının mabeyn odası haremdeydi. Katipler müsadereye geldiklerinde hariciyedeki bir oda, divanhane ve camlı köşkün eşyalarını, ardından hareme geçerek ilk önce mabeyn odasındaki nesnelerin kaydını tutmuşlardır. Bu durumda mabeyn odasının hariciyeden hareme girildiğinde bir giriş noktasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Yalının bildiğimiz tek mabeyn odasında 3 Sakızî mak'ad, 12 Sakızî yastık, 1 koltuk yastığı, 3 minder ve 1 Hilye-i Şerif bulunuyordu.

3.9. Dergah-ı Ali Kapıcıbaşı Halil Ağa'nın İstinye'de Yalısı

Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşı Halil Ağa'nın İstinye'deki yalısında katiplerin müsadereye başlaması 1767 tarihine rastlar (D.BŞM.MHF, nr. 12732). Müsadere sırasında alınan kayıtlardan yalının harem ve hariciye bölümlerine sahip olduğu ve 2 mabeyn odasının haremde bulunduğu anlaşılır.

Bu yalıdaki mabeyn odaları, yukarıda gördüğümüz pek çok yalıda olduğu gibi, giriş noktasında yer alıyordu. Haremin girişinde ilk müsadere edilen bu iki mabeyn odası olmuştu. Bunlardan biri mabeyn odası diğeri "sagir" yani küçük mabeyn odası olarak tarif edilmiştir.

Sagir mabeyn odasında 3 Lehkâri mak'ad, 1 köşe yemeni mak'ad, 7 kadife yastık, 2 yemeni yüz yastığı, 3 minder, 2 sedefli iskemle oturma grubunu oluşturuyordu. Odada bulunan eşyalar arasında 1 sim pandol saat, 1 küçük ayna, içinde yaklaşık 5 dirhem tarçın bulunan rugani bir çekmece, 1 adet vezne terazü, 1 adet küçük kutu, yaldızlı leğen-ibrik, bakır (nühhas) 1 kahve tepsisi yer alırken 2 küçük edhan (tütün) şişesi ile bir miktar edhan, tahminen 30 dirhem öd ağacı, yine yaklaşık olarak 2 miskal anber, sedefli kaşığı ile birlikte küçük 1 adet sim sagir şeker kutusu, billur kavanoz derununda bir ... , içi tatlı dolu şişe de ilgi çekici nesneler arasındadır çünkü koku, tütün ve şeker gibi maddeler lüks oldukları için kayıt altına alınmışlardı ve Halil Ağa'nın statüsüne, alım gücüne vurgu yapmaktaydı. Ağa'nın kişisel eşyalar arasında 1 köhne göz ihram, 1 bağa zarfıyla beraber incili sakal tarağı kesesi, 1 çakı, yaklaşık 5 kuruş eden cedid para, tehi (dolu) 1 şal akçe kesesi, kürk, biniş, ferrace, nimten gibi çeşitli giysileri, 1 de gümüş raht paftası(?) bulunmaktadır. Ayrıca Halil Ağa öldüğünde koynundan çıkarıldığı söylenen altın harçlı bir felemenk tespih ile 6 adet nüzu(?) yine bu odadaydı. Sagir Mabeyn odasında bulunup da zevcesinin olduğu ileri sürülen nesneler de vardır. Muhtemelen katiplerin zevcesine ait olduğuna inanmadığı ancak belirsizliği sonradan giderilmek üzere deftere not düştüğü eşyalar şu şekildeydi: 2 çubuk, 1 sedefkâri rahle, 2 zinciri ile beraber gümüş kahve askısı ile birkaç giysi. Birbiri ile alakasız tüm bu nesneler sagir mabeyn odasının bir hazine odası fonksiyonunu üstlendiğini gösterir.

Diğer mabeyn odası 3 Kıbrısî mak'ad, 15 kadife yastık, 1 yemeni sagir yastık, 5 minder, 8 beyaz pencere perdesi ve 1 adet çukadan aba kapı perdesi ile döşenmişti. Ayrıca odada 1 dürbün, 1 tiryak (hastalıklara iyi geldiği düşünülen bir tür macun), her türlü zehirlere karşı kullanılan panzehir hokkası ile 1 adet neftî kavuk, zenne (kadın) pabucu ve 1 çift mest vardır. Odadaki diğer eşyalar yatak takımına ait nesnelerdi. Bunlar 3 adet çarşafı ile beraber şilte, 4 kılıf, 3 köhne işleme yastık yüzü, 1 minder kılıfı ve 1 yastık kılıfıdır. Görüldüğü üzere, sade döşenmekle birlikte yatak takımları, dürbün, mest, tiryak gibi nesneler bu odanın gündelik yaşamın geçtiği bir mekan olduğunu düşündürmekle birlikte geçiş mekanında yer alması kuvvetle muhtemeldir.

3.10. Sadrazam Seyyid Hasan Paşa'nın Fenayi Mahallesi'nde Hanesi

Seyyid Hasan Paşa üç yıllık sadaret görevinin ardından 1746 yılında azledilmiş ve Rodos'a sürgüne gönderilmiştir (Sarıcaoğlu, 1997). Bu sırada Fenayi Mahallesi'nde bulunan hanesindeki eşyalar müsadereye tabi tutulsa da muhalefat defterinde tüm mekan bileşenlerine rastlanmaz (D.BŞM.MHF, nr. 12572). Harem ve hariciye bölümleri bulunan hanenin mabeyn odası harem bölümünde orta katta yer alır. Bu odanın yakınında kebir oda, sokağa nazır oda, tavaşi ağaların odası, sofa, sofanın sağında ve solunda olmak üzere iki oda vardır. Anlaşıyor ki tavaşi (hadım) ağalar, harem giriş mekanı olan orta katta misafirleri karşılıyor ve ihtimal ki mabeyn odasında bekleterek içeri buyur ediyordu. Sokağa nazır odanın yanında bulunan bu odada pek mobilya çeşidi bulunmasa da 35 kadife yastık ve 11 minderle konforun sağlandığı ve rahat edilecek bir şekilde döşendiğini söyleyebiliriz.

3.11. Seyyid Hasan Paşa'nın Şehzadebaşı Kemeraltı'nda Hanesi

Seyyid Hasan Paşa'nın diğer hanesi Şehzadebaşı semtinde Kemeraltı'ndaydı. Hariciye bölümü muhalefat defterine yansımamışsa da (D.BŞM.MHF, nr. 12573) harem bölümünde 2 mabeyn odasına rastlanmaktadır. Bunlardan biri taş oda, iki sofa ve bu sofaların yanındaki iki odadan sonra yer almaktadır. Diğer "sagir mabeyn odası" ismi ile anılır ve adı geçen mabeyn odası ile arasında küçük bir kiler bulunduğu görülür. Mabeyn odalarından sonra adı geçen divanhane, odalar ve fiskiyeli köşk mabeyn odalarının bir ara mahalde bulunduğunu geçiş kontrolünü sağladığını farketirir.

Sagir mabeyn odası ... (sayfa yırtılmış) çuka mak'ad, 11 müsta'mel döşeme yastık, 3 minder ve beyaz şilte ile döşenmişti. 1 sim maşraba, 1 adet sim kılıcın yanı sıra odada 4 sandık dikkati çeker, içlerinde İbrahim Bey ve Bey dayesinin elbiseleri bulunur.

Diğer mabeyn odası ise 1 yemeni mak'ad, 4 çuka mak'ad, 13 kadife yastık, 4 telli hatai köşe yastığı, 5 minder, 1 alaca şilte, 7 beyaz pencere perdesi ve 1 adet büyük ayna ile döşenmiştir.

3.12. Sadrazam Tiryaki Hacı Mehmed Paşa'nın Kıztaşı, Dülgeroğlu Mahallesi'nde Hanesi

Sadrazamın 1747 tarihli (D.BŞM.MHF, nr.12578) muhalefat defterinde yalnız hariciye bölümüne ilişkin verilerin yer aldığı görülür. 17 mekan bileşeni olduğunu bildiğimiz hariciyedeki mabeyn odası sadrazamın odasına yakın konumdadır. Mabeyn odasının bitişiğinde bir oda bulunur, sonrasında bahçedeki fiskiyeli köşk ve kilere geçilir. Bu durum mabeyn odasının önemli odalar ile bahçe arasında konumlandırıldığını göstermektedir.

Odanın mefruşatını 1 şilte ve 2 yüz yastığı oluşturur. Sadeliği ile dikkati çeken bu odada ayrıca Sadrazam Mehmed Paşa'nın içinde ne olduğunu bilemediğimiz 10 bohçası ve 16 kürkü vardır, bu bakımdan hazine odasına yakın bir işlevi bulunduğunu da söyleyebiliriz.

3.13. Kapıcıbaşı Halil Ağa'nın Kadırğa Limanı'ndaki Hanesi

Kapıcıbaşı Halil Ağa'nın 1751 yılında gerçekleşen müsaderesi Kadırğa Limanı'ndaki hanesinde yapılmıştır (D.BŞM.MHF, nr.12652). Hariciye, harem ve dahiliye bölümleri ve toplamda 19 mekan bileşeni bulunan bu hanenin kayıtlara yansıyan mabeyn odasının yeri anlaşılamamaktadır. Ancak içindeki eşyaların çeşitliliği bu odanın bir hazine odası olarak kullanıldığını kanıtlamaktadır. Odada Halil Ağa'nın 39 cilt kitabı, at koşumları ve silahlar, rugani çınar ve cevizden yapılmış içi dolu iki piştahta ve ocağın yanında içinde envai çeşit eşya bulunan büyük bir dolap bulunmaktadır.

Odadaki at koşumları ve silahlarını zikredecek olursak bunlar; 1 adet sim yaldızlı mükemmel divan rahtı ma' rikab ve debboz ve abai, 3 sim yaldızlı divan rahtı sade sine-bend ve başlık, 1 çift mercan

rikab, 6 adet sim yaldızlı kemer raht ma' başlık, 1 adet sim yaldızlı cabgun raht ma' başlık, 4 sim debboz, 4 adet sim bez kesme, 1 adet sim ..., 1 adet katife gılaflı simli gaddare, 2 çift sim kabareli kubur ma' piştov, 1 adet Müsta'mel laciverdi canfes üzerine işleme kesme, 2 adet müsta'mel kırmızı çuka üzerine işleme kesme, 1 adet köhne Bağdad kâri kesme, 1 adet köhne çuka gömlek, 3 adet müsta'mel tobkur, 1 parça şeritli kesme, 3 adet müsta'mel sim kaplama eğer, 4 adet müsta'mel altun .. rikab, 2 çift pirinç rikab idi.

Rugani çınar pištahta içinde 1 gümüş kabareli tirkeş, 7 tüfenk çarhı, sim harçlı 1 mercan tespih, 1 yeşim gaddare(?) kabzası, 1 siperli zihgir ma' siper, beyaz bir kese içinde 461 kuruş değerinde altın, mavi kese içinde 500 kuruş değerinde altın ve zincirli 1 ..., divan rahtı yağız peçe ayinesi, 1 rişme, 2 badzehr-i kâvi, 2 yeşim kuşak başı, 1 zer-i mahbub, sim yemeni hatem yüzük, 1 adet firuze altın yüzük, 1 adet hacet'ül mihenk, bir çeşit para olan tuğralı 5 altın vardı.

Ceviz pištahta içinde bulunan eşyalar; 3 adet Kasperonton(?), 2 adet sagir badzehr mazı, 2 adet gümüş harçlı nafe tespih, 4 adet felemenk sade tespih, 1 adet köhne harçlı yüz .. tespih, 1 adet gümüş ağalık mührü, 1 adet gümüş köstekli saat, hanımın olmak üzere 1 altın saat idi.

Ocak başındaki dolap içinde bulunan sedef sandık içinde Halil Ağa'nın meşin keseler içinde paraları, 16 cilt kitabı, 1 adet Hırka-i Şerife şiltesi, 1 demir iskemle, 1 köhne pištahta devatı, 1 mücevveze gibi eşyaları ile mabeyn odasının mefruşatını oluşturan 3 adet kırmızı çuka mak'ad, 13 adet köhne kadife yastık, 5 adet minder, 4 adet horosani keçe, 2 adet pencere puşidesi, 1 adet beyaz fener yelpaze ve 2 adet de Mısır hasırı dikkati çekmektedir. Ayrıca odada üç çift de gümüş kab kazgan(?) bulunduğu kayıtlıdır.

3.14.Hazinedar Süleyman Ağa'nın Soğukçeşme'de Hanesi

Hazinedar Süleyman Ağa'nın 1752 tarihli muhallefet defterinde Ağa'nın Soğukçeşme'deki hanesi kayıtlıdır (D.BŞM.MHF, nr.12597). 48 mekan bileşeni ile hariciye ve dahiliye bölümlerinden oluşan hanenin mabeyn odası hariciye bölümünde orta kattadır. Hanenin ayrıca hariciye ve dahiliye 'mabeyninde' yer alan bir de hazine odası bulunduğu görülür. Mabeyn odasında yer alan eşyalar burasının değerli malzemeleri barındırmak üzere düşünüldüğünü de göstermektedir. Odada 2 çuka mak'ad, 8 Frenkpesend yastık, 1 köşe yastığı, acem, selanik ve sivas yörelerine ait 3 keçe, 3 beyaz çiçekli şilte, 2 minder, 1 kapı perdesi ve 1 yemeni yorgan vardır.

3.15.Kethüda-i Bevvabin İbrahim Bey'in Bostancıbaşı Mahallesindeki Hanesi

1755 tarihli muhallefet defteri (D.BŞM.MHF, nr.12628) Kethüda-i Bevvabin İbrahim Bey'in Bostancıbaşı'ndaki hanesinin en az 23 mekan bileşenine sahip olduğunu, harem ve hariciye bölümlerinden oluştuğunu göstermektedir. Mabeyn odası ise hariciye bölümünde fevkanide yani üst katta, kış odası ve hazine odasının hemen ardından zikredilir. Bu katta ayrıca divanhane ve büyük odanın da bulunduğu dikkati çeker.

Küçük bir ayna bulunan oda 3 çuka mak'ad, 12 köhne kadife yastık, 1 koltuk yastığı, 3 minder, 1 keçe-i miyat1(?) ve 1 pencere perdesi ile döşenmiştir. İbrahim Bey'in çalışma mekanı olarak da kullandığını düşündüğümüz bu odada bir yüklük, 1 sedefli çekmece, 1 rugani pištahta ve içinde evrak bulunan bir çekmece vardı. Yüklükte 1 yatak, sedefli çekmece içinde tepesi gök yakutlu yeşim kabzalı 1 adet bıçak, pişthatada ise sade 1 sakal tarağı bulunmuştur. Yine İbrahim Bey'in aşagıkâri 1 üstucu(?) ile arusekten yapılmış 1 gözülüğü de buradadır.

3.16.Sadrazam Çorlulu Mustafa Paşa'nın Şehzadebaşı'nda Hanesi

Sadrazam Çorlulu Mustafa Paşa'nın 1763-1765 tarihli muhallefet defteri, Şehzade yakınlarındaki hanesinin 33 mekan bileşeni hakkında bilgi verir (D.BŞM.MHF, nr.12710). Buna göre dahiliye, hariciye ve harem bölümlerinden oluşan hanenin mabeyni harem bölümünde yer almaktadır. Defterde sadrazamın oğullarının ismi geçer. Mehmed ve Musa Bey isimli iki oğlu olduğu bilinmekle birlikte (İlgürel, 2006) haremde odası bulunan Muharrem Ağa da bir diğer oğlu olabilir. Mabeyn odası sözü edilen Musa Bey'in küçük odasının hemen yakınında yer alır. Ayrıca bahçeye yakın konumlanması da şaşırtıcı değildir.

Haremde bahçedeki köşkten sonra Musa Bey'e ait olan küçük odanın yakınında bulunan Mabeyn odasının bahçeye yakın olduğu düşünülmektedir. Bu odada 3 çuka mak'ad, 13 döşeme cedid yastık, 4 diba koltuk yastığı, 2 diba köşe minder, 6 minder, 1 keçe, 4 penbe şilte, 4 yemeni şilte yüzü, 5 pencere perdesi, ikisi çuka biri aba 2 adet kapı perdesi vardır.

3.17. Sadrazam Çorlulu Mustafa Paşa'nın Çatladıkapı'da Hanesi

Çorlulu Mustafa Paşa'nın Çatladıkapı'daki harem ve hariciyeli hanesi ise (BOA, D.BŞM.MHF, 12710) en az 29 mekan bileşeninden oluşuyordu. Mabeyn odalarının 3'ü hariciye bölümünde 1'i taşradaydı.

“Taşra Mabeyn Odası” merdivene yakın konumlanmış odaların ardından gelir. Taşra mabeyn odasından sonra Divanhane zikredilmiştir. Önemli konukların ağırlandığı bu mekandan sonra “İç mabeyn odası”, “diğer mabeyn odası” ve “iç mabeyn odası” arka arkaya zikredilmiş buradan cihannümaya geçilmiştir. Mabeyn odalarının yan yana yer almasını anlamlandırmak zorsa da, içindeki eşyalar hazine odası olarak düşünülmeliklerini gösterir.

Taşradaki mabeyn odasında 4 çuka mak'ad, 11 çatma yastık, 9 minder, 1 keçe ve 4 şilte vardı. Hariciyedeki mabeyn odasında 3 çuka mak'ad, 12 çatma yastık, 6 minder, 1 keçe, 3 şilte, 3 küçük şilte yüzü, 1 çuka kapı perdesi vardı. Odadaki yüklükte ise 7 adet ...1 çadırı bulunuyordu. İç mabeyn odası 4 çuka mak'ad, 12 çatma yastık, 9 minder, 1 keçe ve 4 şilte; diğer iç mabeyn odası 3 çuka mak'ad, 11 kutni yastık, 5 minder, 3 şilte, 3 küçük şilte yüzü, 1 keçe, 4 basma pencere perdesi, biri kırmızı dokuzu beyaz 10 şilte yatak ve 1 çuka kapı perdesi ile döşenmiştir.

3.18. Dergah-ı Ali Kapıcıbaşı Mehmed Ağa'nın Bayezid Emin Efendi Mahallesi'nde Hanesi

1765 tarihli muhallefet defteri Dergah-ı Ali Kapıcıbaşı Mehmed Ağa'nın Bayezid Emin Efendi Mahallesi'ndeki hanesi hakkında malumat verir (D.BŞM.MHF, nr.12722). Hariciye ve harem bölümlerinden oluşan bu hanenin bilinen 14 bileşen mekanı vardır. Harem, hariciye ve taşrada olmak üzere 3 mabeyn odası ile evde bir de hazine odası dikkati çekmektedir.

Hazine odası ve bir odadan sonra zikredilen mabeyn odası haremde yer alıyordu ve muhtemelen 3 katlı binanın birinci katındaydı. Diğer “taşra mabeyn odası” idi. Bu oda haremdeki mekan bileşenleri sıralandıktan sonra mutfahın ardından zikredilir. Bilindiği üzere pişirme mekanı olan mutfaklar kokunun yayılmaması amacıyla çoğunlukla dışarıda konumlandırılırlar. Ayrıca bahçede olması muhtemel olan iki oda ve bir abdesthanenin ardından hariciye bölümüne geçilmektedir. Üçüncü mabeyn odası orta kattaki odadan sonra zikredilmekle birlikte tüm hariciye bölümü mekanları belgede yer almadığından (yalnız orta katta bulunan eşyalar, kiler, orta katta bulunan oda ve mabeyn odası belgede görülmektedir) orta katta bulunduğunu söylemek için daha fazla veriye ihtiyaç duyulduğu aşikardır.

Haremdeki mabeyn odasının eşyaları Mehmed Ağa'nın ehlinin (eşinin)dir. Bu odada 3 mavi mak'ad, 16 kadife göz yastık, 6 minder, 1 orta keçesi ile 1 ayna vardır. Oda tennurla ısıtıldığı için burada 2 adet de tennur minder bulunmaktadı.

Hariciyede orta kattaki odanın yanında olduğunu düşündüğümüz mabeyn odasında 3 çuka mak'ad, 10 köhne kadife yastık, 1 koltuk yastığı, 5 minder, 2 beyaz şilte, 1 keçe, 1 ayna ve 1 de pıştahta saati bulunur. Ayrıca buradaki 1 yorgan ve 1 yastık odanın geceleme için kullanıldığını da göstermektedir.

Taşra mabeyn odası ise 3 çuka mak'ad, 13 kadife yastık, 6 minder ve 2 adet şilte ile döşenmiştir.

3.19. Asıtane-i Saadet Baruthanesi Nazırı Hasan Ağa'nın Vefa Kurbunda Molla Gürani Mahallesi'nde Hanesi

1771 yılında Asıtane-i Saadet Baruthanesi Nazırı Hasan Ağa'nın Vefa'daki Molla Gürani Mahallesi'nde yer alan hanesi 24 mekan bileşeninden oluşuyor, hariciye ile dahiliye ana bölümlerine ayrılıyordu (D.BŞM.MHF, nr.12784). Kayıtlarda dahiliye bölümünde iki mabeyn odasından bahsedilir. Bunlar, Hasan Ağa'nın oğlu Mehmed Sadık Efendi'nin odasından sonra arka arkaya sıralanmıştır ve ardından cariye odası gelir. Söz konusu belgede mabeyn odalarının bizzat Hasan

Ağa'ya ait olduğu vurgulanması ve konuttaki konumu bir ara/geçiş mekanı olarak kullanıldığını gösterir.

Mabeyn odaları Baruthane Nazırı Hasan Ağa'nın oğlu Mehmed Sadık Efendinin odasından sonra cariyeye odası ve mutfaka gelmeden müsadereye tabi tutulduğundan, çıkışa yakın bir yerde konumlanmış olması muhtemeldir.

İlk mabeyn odasındaki mefruşat; 4 çuka mak'ad, 15 sade kadife yastık, 4 köşe yastığı, 3 yüz yastığı, 4 adet yemeni penbe şilte, 1 küçük yemeni şilte, 1 ihram, 6 yemeni pencere perdesi, 1 müsta'mel orta keçesi, 1 köhne seccade idi. Odada ayrıca biri küçük diğeri orta boyda olmak üzere iki ayna, dolapta ise "hurdavat" adı altında pek de değerli olmayan eşyaların bulunduğunu görüyoruz. Odanın kapısı aralığında da Hasan Ağa'nın eşyaları vardır. Bunlar 10 Tire işleme taam makremesi, 10 havlu, 2 müsta'mel Mısır futası, 8 yağlık ve 1 yemeni seccadedir.

Bir ocak ve 2 dolaplı diğer mabeyn odasında ise 4 köhne çuka mak'ad, 12 köhne sade kadife yastık, 2 hatai köşe yastığı, 1 orta keçesi, 1 ocak takımı, 4 beyaz pencere perdesi, 1 seccade, kutu içinde 4 adet fincan, dolap içinde 1 işrebe vesair hurdavat ve diğer dolap içinde çuka biniş ve Mardinkâri köhne peşkir ile çiçekli bir sofraya bulunuyordu.

Tablo 1. Mabeyn odalarının konutlara göre dağılımı ve konumları

		Müsadere Tarihi	Yalı Sahibi	Konutun Semti	Mabeyn Odası Sayısı	Yeri	İşlevi
Yalı Tipi Konutlar	1	1730/1731	Kaptan-ı Derya Mustafa Paşa	Anadoluhisarı	2	Haremde 2. katta, Hariciyede 2. Katta	Karşılama
	2	1731/1735	Sadrazam İbrahim Paşa	Beşiktaş, Çırağan Yalısı	4	Hariciyede orta katta, Taşrada, haremde ikisi de 1.katta	Karşılama
	3			Beşiktaş, Gülşenabad Yalısı	2	Biri Taşrada geçiş alanında, diğeri İç mabeyn odası	Karşılama
	4	1731	Sadaret Kethüdası Mehmed Paşa	Ortaköy	1	Hareme girecek mahalde	Karşılama
	5			Rumelihisarı	1	Haremin 2.katında, divanhaneye yakın	Karşılama
	6			Anadoluhisarı	3	Haremde girişte, Taşrada, Taşra-i fevkanide	Karşılama
	7	1740/1741	Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa	Tersane	2	Haremde Enderun Mabeyni, Haremde Hazine Mabeyn Odası	Hazine
	8	1755	Sadrazam Ali Paşa	Fındıklı	1	Haremde girişte	Karşılama
	9	1767	Dergah-ı Âli Kapıcıbaşı Halil Ağa	İstinye	2	İkisi de Haremin girişinde	Sagır Mabeyn odası hazine
Hane Tipi Konutlar	10	1746	Sadrazam Seyyid Hasan Paşa	Fenayi Mahallesi	1	Haremde orta katta	Karşılama
	11			Kemeraltı	2	İkisi de haremde, Divanhaneye yakın	Karşılama
	12	1747	Sadrazam Tiryaki Hacı Mehmed Paşa	Kıztaşında Dülgeroğlu Mahallesi	1	Hariciyede, Fıskiyeli köşke yakın, Bahçeye çıkışta.	Hazine olabilir (16 kürk ve 10 bohça)
	13	1751	Kapıcıbaşı Halil Ağa	Kadırga Limanı	1	(Yeri Anlaşılamadı)	Hazine
	14	1752	Maktul Hazinedar Süleyman Ağa	Soğukçeşme	1	Hariciyede orta katta	Karşılama
	15	1755	Kethüda-i Bevvabin İbrahim Bey	Bostancıbaşı Mahallesi	1	Hariciyede üst katta, divanhaneye yakın	Çalışma odası
	16	1763/1765	Sadrazam Mustafa Paşa (Çorlulu)	Şehzadebaşı	1	Haremde, özel odalara ve bahçeye yakın	Karşılama
	17			Çatladıkapı	4	3'ü hariciyede ikisi iç mabeyn odasıdır cihannümaya yakın, 1'i taşrada	Karşılama
	18	1765	Dergah-ı Ali Kapıcıbaşı Mehmed Ağa	Bayezid Emin Efendi Mahallesi	3	Haremde ilk katta, Hariciyede orta katta ve Taşrada	Karşılama
	19	1771	Asitane-i Saadet Baruthanesi Nazırı Hasan Ağa	Vefa Kurbunda Molla Gürani Mahallesi	2	2'si Dahiliyede özel odalara yakın	Karşılama

4. SONUÇ

18.yüzyılın ilk çeyreğinde Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın girişimlerinin etkisi ile Kağıthane Sadabad ve Beşiktaş Çırağan'ın öncü olduğu yeni bir sosyal yaşam formu başlamış, Lale Devri adı verilen bu döneme, 1730 isyanı kısa bir ara verilmesine yol açmıştır. 18.yüzyılda üst sınıf ricali Boğaziçi'nde inşa ettirdikleri yalılarda oturmayı tercih etmişler, mesleki görevlerini buralardan yürütmüşlerdir. Bu yüzyıldan önce yönetim merkezi Topkapı Sarayı'na yakın oturmak bir prestij sebebi olduğundan sur içinde hane olarak isimlendirilen bu konak türü evlerin kullanımı da cazibesini henüz yitirmemiştir. İncelediğimiz konutların dokuzunun yalı, onunun hane tipi konutlar olması bu durumu kanıtlar niteliktedir.

İleri gelen devlet ricalinin evlerindeki mabeyn odalarının Topkapı Sarayı'ndaki Mabeyn-i Humayun'a benzeyip benzemediği konusunun incelendiği bu çalışmada anlaşıyor ki 1740'lı yıllara kadar mabeyn odalarının bir nevi hazine odası olarak kullanılması düşünülmemiş, hatta mekan bileşeni sayısı bakımından büyüklüğü tartışılmaz olan Çırağan yalısında dahi böyle bir kullanıma gidilmemiştir. Mabeyn odalarının mobilya ve mefruşatları mak'ad adı verilen sedir, minder, yastık, şilte, keçe, kandil, ayna, hilye-i şerif, levha ve birkaç sunum eşyasından öteye gitmemiştir. Kaptan-ı Derya Mustafa Paşa'nın Anadoluhisarı'ndaki mabeyn odasındaki bir iki nesne diğer konutların mabeyn odalarında görülmez. Buradaki 2 mermer ve elmas traşlı kase, 4 billur tabak ve içinde soğan bulunan mühürlü 2 tahat kafes bekleyenler üzerinde etki bırakıyor olmalıydı. Her ne kadar eşyaların azlığı dikkat çekiyorsa da mobilya, pencere ve kapı perdelerinde değerli kumaşların kullanımı, o dönemde nadir üretilen endam aynalarının odalarda bulunması bu odaların alelade odalar olmadığını da göstermektedir. Konumlandırıldıkları noktalar genellikle birinci katta ve giriş çıkışlara yakın yerlerdir. Bu konum onların davetliler için bir bekleme mekanı olduğunun işaretidir. Bu odalar orta kat veya üst katta da yer alırdı, burada hangi odalara yakın oldukları önemlidir ve genellikle ev sahibinin misafirlerini ağırladığı divanhane, cihannüma, köşk gibi önemli odalara yakın bulundukları dikkati çekmiştir.

İncelediğimiz belgeler'in tarihi üzerinden konuşulursa 1740'tan sonra (bu tarihler müsadere tarihini verdiği için odanın kullanımı aslında öncesine dayanır) mabeyn odalarının tefrişinde ve mefruşatında zenginleşme görülmektedir. Mak'ad, yastık ve minder gibi ana öğelerin yanı sıra iskemle, piştahta, piştahta saati, çekmeceler, ocaklı odalarda ocak takımı, tennur minderi, sofras mefruşatından yağlık, makreme, havlu ve futaların yer aldığını, belki de daha uzun zaman geçirilen mekanlar olduklarını tahmin edilmektedir. Öyle ki bazen kişisel eşyaların yoğunluğu bu odaların kişisel bir odaya çevrilebileceğini, Kethüda-i Bevvabin İbrahim Bey'in mabeyn odasından anlayabiliyoruz. Yüklük, sedefli bir çekmece, bir nevi sehpa olan piştahta ve içinde evrak bulunan bir çekmecenin yer alması, ev sahibinin yeşim kabzalı bıçağı, sakal tarağı ve gözlüğünün bulunması, bu ortamın hem mabeyn odası hem de bir çalışma mekanı olarak kullandığını düşündürmüştür.

Mabeyn odaları ziyaretçileri karşılama mekanı olarak ilk izlenimin yaratıldığı alanlardı ve buna binaen özenle tefriş edilirdiler. Ancak dört konutun (Tersane ve İstinye'deki yalılar ile Kıztaşı ve Kadırga Limanı'ndaki haneler) mabeyn odasında yer alan birbirinden değerli çok sayıda eşyanın bu odalara tabir-i caizse istiflendiği görülmüştür. Öyle ki aynı odada at koşumları, silah takımları, mücevherler, paralar, değerli tespihler, saatler, mühürler, kitaplar, top top kumaşlar, yatak takımları, mutfak eşyaları bir araya konulmuşlardır. Bu kullanım mabeyn odalarının hazine odası işlevini de üstlendiğini göstermiştir. Hazine dar Süleyman Ağa'nın Soğukçeşme'deki hanesinde ve Dergah-ı Ali Kapıcıbaşı Mehmed Ağa Bayezid Emin Efendi Mahallesindeki hanesinde "hazine odası" ile mabeyn odaları ayrılmış ancak yukarıda geçen dört konutun mabeyn odası bize saraydaki Mabeyn-i Humâyûn'da bulunan hazineyi anımsatmıştır. Özel günlerde denetimli bir surette açılan saray hazinesi gibi ileri gelen devlet ricalinin de bu odalardaki kıymetli mal varlıklarını statülerinin bir göstergesi olarak özel günlerde ziyaretçilere açıyor olabilmeleri de mümkündür.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kaynakları

D.BŞM.MHF, nr. 12424.

D.BŞM.MHF, nr. 12425.

sssjournal.com

International Social Sciences Studies Journal

sssjournal.info@gmail.com

D.BŞM.MHF, nr. 12527.

D.BŞM.MHF, nr. 12572.

D.BŞM.MHF, nr. 12573.

D.BŞM.MHF, nr. 12578.

D.BŞM.MHF, nr. 12597.

D.BŞM.MHF, nr. 12628.

D.BŞM.MHF, nr. 12629.

D.BŞM.MHF, nr. 12652.

D.BŞM.MHF, nr. 12710

D.BŞM.MHF, nr. 12722.

D.BŞM.MHF, nr. 12732.

D.BŞM.MHF, nr. 12784.

İkinci El Kaynaklar

Akyıldız, A. (2003). “Mâbeyn-i Hümâyun”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, C.XXVII, ss. 283-284.

Bahaeddin, M. (1997). Yeni Türkçe Lügat, Akçağ Yayınları, İstanbul.

D’ohhson, M., (t.y). XVIII. Yüzyıl Türkiye’sinde Örf ve Adetler, Tercüman Yayınları, İstanbul.

Ebuzziya Tevfik Bey. (1306). Lügat-ı Ebuzziya, Matba’a-i Ebuzziya, Kostantiniyye.

Eldem, S. H. (1954). Türk Evi Plan Tipleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Kılıç, D.A. (2004). İmparatorluk Seremonisi, Tarih Düşünce Kitapları, İstanbul.

Kuban, Doğan. (2001). Ahşap Saraylar, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul

Mehmed Selahi Bey. (1313). Kamus-i Osmanî, Kanaat Kitabevi, İstanbul.

Necipoğlu, G. (2006). 15. ve 16. Yüzyılda Topkapı Sarayı, Mimari, Tören ve İktidar, Yapı Kredi Yayınları İstanbul.

Orhonlu, C. (1988). “Hazine”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, C.XVII, ss.130-133.

Sami, Ş. (2016). Kâmus-i Türkî. Nadir Eserler Kitaplığı, İstanbul.

Sarıcaoğlu, F. (1997). “Seyyid Hasan Paşa”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, C. XVI, ss.339-340.

İlgürel, M. (2006). “Mustafa Paşa, Köse”, TDV İslam Ansiklopedisi İstanbul, C.XXXI, ss.345-346.